

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

ВІСІМДЕСЯТ ТРЕТІ ЕКОНОМІКО- ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

Серія: Соціальні та гуманітарні науки

ISSN 2522-963X

Google Scholar

**Матеріали міжнародної науково-
практичної інтернет-конференції**

AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH
WYŻSZA SZKOŁA ZARZĄDZANIA I ADMINISTRACJI
W OPOLU

27-28 лютого 2024 р.

**Тернопіль, Україна – Ополе, Польща
2024**

УДК 001 (063)

Вісімдесят треті економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Львів, Україна, м. Ополе, Польща, 27-28 лютого 2024 р.) / редкол. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Львів : ФО-П Шпак В.Б. 196 с. ISSN 2522-963X.

В збірнику опубліковані доповіді авторів з соціальних та гуманітарних наук, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Оргкомітет:

ГО «Наукова спільнота»

Патряк Олександра Тарасівна, кандидат економічних наук, ЗУНУ;

Шевченко Анастасія Юрійвна, кандидат економічних наук, ТОВ «Школа для майбутнього»;

Яремко Оксана Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент, ЗУНУ;

Станько Ірина Ярославівна, кандидат юридичних наук, адвокат;

Назарчук Оксана Михайлівна, доктор філософії (Ph.D.), ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

Гомотюк Оксана Євгенівна, доктор історичних наук, професор, ЗУНУ;

Біловус Леся Іванівна, доктор історичних наук, кандидат філологічних наук, професор, ЗУНУ;

Ребуха Лілія Зіновіївна, доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук, професор, ЗУНУ;

Недошитко Ірина Романівна, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

Ухач Василь Зіновійович, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

Яблонська Наталія Мирославівна, кандидат філологічних наук, старший викладач, ЗУНУ;

Савчук Надія Антонівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій ЛНТУ

Рудакевич Оксана Мирославівна, кандидат філософських наук, ЗУНУ;

Русенко Святослав Ярославович, аспірант, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Тексти опубліковано у авторській редакції. Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори, їхні наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищено. У разі будь-якого використання опублікованих матеріалів посилання на джерело є обов'язковим.

ISSN 2522-963X

© ГО “Наукова спільнота” 2024

© Автори статей 2024

3. Формування мотивації навчання, URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-motivaci-navchannya-322028.html> (дата звернення 18.02.24)
4. ПІРАМІДА ПОТРЕБ МАСЛОУ – визначення, простими словами. URL: <https://termin.in.ua/piramida-maslou/> (дата звернення 18.02.24)
5. Мотивація як засіб покращення роботи працівника. Реферат, URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/13371/> (дата звернення 18.02.24)

*Філіпішин Ольга Романівна,
аспірант 1 року навчання,
спеціальність 011 освітні,
педагогічні науки, кафедра
педагогіки Прикарпатського
національного університету
ім. Василя Стефаника*

*Науковий керівник:
Джус Оксана Володимирівна,
доктор педагогічних наук,
професор, Прикарпатський
національний університет
ім. Василя Стефаника*

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇН (НА ПРИКЛАДІ ФІНЛЯНДІЇ)

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4754/>

Вступ

У сучасному світі технологічний прогрес розширює горизонти самовираження та професійної діяльності для мільйонів осіб, відкриваючи перед ними небачені досі можливості. Актуальний ландшафт праці демонструє виникнення численних новітніх спеціалізацій, немислимим ще десятиліття тому, що супроводжується трансформацією вже існуючих професій. Ці зміни відображають багатогранний, динамічний та захоплюючий характер сучасного суспільства, пропонуючи широкий спектр можливостей для особистісного та професійного зростання, заснованого на індивідуальних здібностях, компетенціях та адаптивності до швидко змінних умов. В контексті глобалізації, Україна разом з усім світом проходить крізь етап значних соціально-економічних перетворень, що безпосередньо впливають на ринок праці. Зокрема, стрімкий розвиток технологій та інновацій, емерджентія нових професій на стику дисциплін,

поява альтернативних форм зайнятості, зростання конкуренції, активізація міграційних процесів та необхідність у постійному професійному самовдосконаленні задають нові виклики для робочої сили. На цьому тлі, володіння такими міжпрофесійними навичками, як управління знаннями та інформацією, самоорганізація, навички переговорів, аналітичне мислення та вміння приймати обґрунтовані рішення, стає ключовим фактором адаптації до нових умов і забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці. Відповідно до доповіді Всесвітнього Економічного Форуму (WEF) у Давосі в 2020 році, активне навчання, стратегії навчання, аналітичне мислення та інноваційність виокремлюються як фундаментальні навички для успішної кар'єри у швидкоплинному світі. Згідно з прогнозами WEF, до 2025 року до 85 мільйонів робочих місць можуть зникнути через зміни в розподілі праці між людьми та технологіями, водночас з'являться 97 мільйонів нових ролей, що вимагатимуть адаптації до співпраці між людьми, машинами та алгоритмами у різних секторах економіки. Однак, постає питання, наскільки випускники вищих навчальних закладів України готові до ефективної професійної діяльності та неперервного саморозвитку у складному та непередбачуваному VUCA-світі, чи свідомо вони обирають свої професійні шляхи та розуміють потенційні перспективи, наскільки вони мають попит на ринку праці, та чи здобули необхідні знання та компетенції для успіху у вибраній сфері. Задаються також запитання про роль освіти у підтримці учнів у процесі самопізнання, дослідження професійного світу та усвідомленого вибору шляхів особистісного та професійного розвитку. На жаль, на багато з цих питань сьогоднішня реальність дає негативну відповідь.

Зasadничим фактором успішного розвитку як особистості, так і суспільства в цілому є профорієнтація школярів. У світі, що динамічно змінюється, молодим людям важливо мати чітке уявлення про свої можливості та здібності, щоб зробити правильний вибір кар'єрного шляху. Цінним в контексті висловленої думки вважаємо досвід Фінляндії. Звернення до вивчення напрацювань цієї країни продиктоване зокрема тісною співпрацею України у напрямі реформування вітчизняної системи середньої освіти.

Фінляндія протягом багатьох років визнана лідером у сфері освіти, включаючи й професійну орієнтацію [1]. Фінська система профорієнтації ґрунтується на комплексному підході [3], який охоплює ранню профорієнтацію, профосвіту, профконсультування та психологічну підтримку.

У Фінляндії функціонує чотирьох ступенева система профорієнтації [2], а саме йдеться про такі її рівні:

рання профорієнтація починається з дитячого садка, де діти знайомляться з різними професіями через ігри, екскурсії та зустрічі з фахівцями. У початковій школі учні вивчають різні галузі та професії, а також розвивають навички самопізнання та самооцінки;

профосвіта проводиться для учнів 7-9 класів. Учні проходять курси з профорієнтації, де вони вивчають різні професії, ринок праці та шляхи здобуття освіти. У 10-12 класах учні обирають профільне навчання, яке дає їм можливість поглибити знання та навички в обраній галузі;

профконсультування: впродовж навчання учні мають доступ до кваліфікованих консультантів, які допомагають їм визначити свої інтереси, здібності та цінності, а також зробити правильний вибір кар'єри;

психологічна підтримка надається учням, які відчувають труднощі з вибором кар'єри.

Слід зазначити, що у Фінляндії велика увага приділяється внутрішньому добробуту, тому на всіх етапах навчання учні отримують допомогу в підвищенні мотивації та концентруванню уваги. Для кожного учня розробляється індивідуальна програма розвитку та освітня траєкторія.

Уся суть фінської системи освіти націлена на те, щоб кожен учасник освітнього процесу був в гармонії із собою, потребами держави та своїми потребами і можливостями. Саме тому, фіни не виокремлюють інклюзію, як окрему складову суспільства. Для учнів початкової та середньої школи, які мають труднощі у навчанні, пов'язані із поведінковими чи психофізіологічними порушеннями, що негативно впливають на навчання та розвиток особистості, створюються міжкласні групи. Ці групи поділяються на 2 вікові категорії: 2-6 та 7-9 класів, у кожній групі одночасно може навчатись не більше 8 учнів. Що ж відбувається, як діти потрапляють до цих груп і скільки триває навчання в них? Тут, власне, варто вказати, що **професія вчителя є високопрестижною і рівень довіри до педагога є достатньо високим**. За спостереженнями педагога, спільно із батьками учнів, може бути прийняте рішення про тимчасове переведення учня в міжкласну групу, а тривалість навчання коливається, залежно від успіхів учня в подоланні труднощів та надолуження освітніх втрат. Коли, знову ж таки, за спостереженнями педагогів, дитина готова повернутись до навчання у свій клас, її інтегрують у звичайний освітній процес. Якщо трапляється, що існує потреба залишитись на повторне навчання, то це ні в кого не викликає стресу, оскільки перш за все, внутрішній добробут та комфорт учня.

Таким чином, **кожна дитина у школі відчувається щасливою та успішною**, а значить, може зробити свідомий вибір майбутньої професії за власним вподобанням і покликом, враховуючи сьогочасні проблеми держави. В Україні нині спостерігаємо активну трансформацію профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти, що детерміновано впровадженням проекту Нової української школи.

Закон "Про освіту" створює фундамент для розвитку систем професійної орієнтації на рівні освітніх закладів та місцевих громад, надаючи їм широкі можливості для автономної діяльності в цій сфері. Введення академічної, кадрової, фінансової та організаційної автономії, а також діяльність піклувальних рад і громадського самоврядування в освітніх установах, сприяють розробці та реалізації профорієнтаційних програм, які відповідають засадам Нової української школи.

Професійна орієнтація розглядається як системний і комплексний процес, що вимагає урахування потреб освітнього процесу, очікувань громад та вимог ринку праці, а також активної участі всіх зацікавлених сторін. Освітні заклади мають свободу у виборі методів та підходів до організації профорієнтаційної роботи, при цьому орієнтуючись на вимоги освітніх стандартів і очікувані результати.

Серед ключових аспектів ефективної системи професійної орієнтації слід виділити розробку цілісної програми, яка не є просто набором заходів, а є узгодженою та цілеспрямованою системою з чіткою відповідністю між цілями, змістом і результатами. Програма повинна бути доступною для ознайомлення всіма учасниками освітнього процесу та публічно представленою на веб-сайті закладу освіти.

Також важливим є індивідуальний підхід до кожної дитини, врахування її вікових, психофізіологічних особливостей, потенціалу та умов, у яких її розвиток буде найефективнішим. Програми профорієнтації мають бути позбавлені гендерних стереотипів і відповідати потребам всіх учнів, у тому числі й тих, хто має особливі освітні потреби.

Наявність кваліфікованих профорієнтаційних радників та підготовлених вчителів є критичною для ефективної реалізації професійної орієнтації, оскільки вони забезпечують зв'язок предметних знань із реальними професіями та допомагають учням формувати власні освітні та професійні траєкторії.

Взаємодія з роботодавцями та набуття практичного досвіду є невід'ємною частиною профорієнтації, що дозволяє учням отримати реальне уявлення про робочі процеси та вимоги ринку праці. Соціальне волонтерство та участь у проектах, спрямованих на благо громади, сприяють залученню учнів до активного суспільного життя.

Нарешті, успішна реалізація професійної орієнтації вимагає підтримки та відповідального лідерства з боку керівництва освітніх закладів, адже саме вони визначають стратегічні напрями розвитку та мотивують колектив на досягнення високих результатів у цій сфері.

Зважаючи на той факт, що в Україні система профорієнтації перебуває на стадії реформування цінним є досвід Фінляндії в цьому аспекті. Зокрема ведемо мову про такі напрями його використання:

рання профорієнтація: розробка та впровадження програм ранньої профорієнтації для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (early childhood learning);

профосвіта: оновлення програм профорієнтації для 7-9 класів з урахуванням фінського досвіду; розширення можливостей для профільного навчання у 10-12 класах;

профконсультування: підготовка кваліфікованих консультантів з профорієнтації; забезпечення доступності консультування для всіх учнів; створення освітніх центрів для безкоштовного опанування професією та/або перенавчання та перекваліфікації;

психологічна підтримка: розширення доступу до психологічної підтримки для учнів, які відчувають труднощі з вибором кар'єри.

Проблематика інклюзивної освіти в Україні, яка протистоїть сегрегації дітей з особливими освітніми потребами (ООП), вимагає глибокого аналізу та розробки ефективних методів підтримки. Виходячи з фінського досвіду, де інклюзія є однією з ключових засад освітньої системи, в Україні існує потреба в інтеграції дітей з ООП у загальноосвітній процес на рівних засадах. Впровадження нового Порядку організації інклюзивного навчання, що передбачає створення міжкласних інклюзивних груп, є важливим кроком на шляху до розширення можливостей для всіх учнів, включаючи внутрішньо переміщених дітей, обдарованих, дітей з інвалідністю та інших груп з ООП.

Ця ініціатива сприятиме не тільки опануванню навчального матеріалу, а й розвитку самопізнання, мотивації та лідерських якостей серед учнів. Однак, відсутність чіткого алгоритму створення таких груп та відповідного законодавчого забезпечення в Україні є перешкодою, яку потрібно подолати для повноцінної інтеграції інклюзивної освіти в освітній простір.

Ініціатива групи директорів шкіл Львова щодо створення творчої групи для розробки Програми підтримки інклюзивної освіти та пропозиція алгоритму створення міжкласних інклюзивних груп є прикладом практичного застосування досвіду, отриманого за кордоном, для вирішення внутрішніх освітніх викликів. Експеримент, реалізований у Середній загальноосвітній школі № 34 ім. М. Шашкевича у Львові,

демонструє значний потенціал для розширення інклюзивної практики та створення умов для розвитку кожної дитини, враховуючи її унікальні потреби та можливості.

Розвиток інклюзивної освіти в Україні вимагає комплексного підходу, який охоплює не тільки розробку нормативно-правової бази та методичних рекомендацій, але й створення умов для психологічної підтримки учнів, спрямованої на розвиток їхньої успішності, лідерських якостей та соціальної адаптації. Подальше вдосконалення інклюзивної освіти має базуватися на принципах рівності, поваги до різноманіття та індивідуального підходу до кожної дитини, визнаючи її потенціал та можливості для розвитку.

Висновок

Впровадження фінського досвіду в професійну орієнтацію в Україні може стати важливим фактором в підвищенні ефективності системи допомоги молоді у виборі кар'єрного шляху та реалізації їхнього потенціалу.

Професійна орієнтація у школах є ключовою для формування свідомого вибору кар'єрного шляху молоддю. Використання фінського досвіду в Україні може значно підвищити ефективність цього процесу завдяки комплексному підходу, який включає ранню профорієнтацію, профосвіту, профконсультування та психологічну підтримку. Важливим є залучення кваліфікованих фахівців, розвиток інклюзивної освіти та створення умов для реалізації потенціалу кожного учня. Співпраця з роботодавцями та надання можливості для практичного досвіду також відіграють важливу роль у підготовці молоді до ринку праці. Україні необхідно враховувати ці аспекти для подальшого розвитку системи профорієнтації, забезпечуючи молоді необхідні знання та навички для успішного вступу в доросле життя та професійного самовизначення.

Список використаних джерел:

1. Youth Policy in Finland. URL: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/finland/34-career-guidance-and-counselling> (дата звернення: 02.02.2024)
2. Finland: Access to Guidance Counsellors and One-Stop Guidance Centres. URL: <https://www.oecd.org/education/career-readiness/Example%20of%20Practice%20-%20Finland,%20Guidance%20One%20Stop%20Centres.pdf> (дата звернення: 02.02.2024)
3. Guidance System in Finland. URL: <https://euroguidance.eu/guidance-system-in-finland> (дата звернення: 02.02.2024)